SAMAN SARISI

Vera Tulyakova'ya derin saygılarımla

Seher vakti habersizce girdi gara ekispires
kar içindeydi
ben paltomun yakasını kaldırmış perondaydım
peronda benden başka da kimseler yoktu
durdu önümde yataklı vagonun pencerelerinden biri
perdesi aralıktı
genç bir kadın uyuyordu alaca karanlıkta alt ranzada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kırmızı dolgun dudaklarıysa şımarık ve somurtkandı
üst ranzada uyuyanı göremedim
habersizce usulcacık çıktı gardan ekispires
bilmiyorum nereden gelip nereye gittiğini
baktım arkasından
üst ranzada ben uyuyorum
Varşova'da Biristol Oteli'nde
yıllardır boyle derin uykulara dalmışlığım yoktu
oysa karyolam tahtaydı dardı
genç bir kadın uyuyor başka bir karyolada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ak boynu uzundu yuvarlaktı
yıllardır boyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
oysa karyolası tahtaydı dardı
vakit hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığımız yoktu
iniyorum merdivenleri dördüncü kattan
asansör bozulmuş yine
aynaların içinde iniyorum merdivenleri
belki yirmi yaşındayım belki yüz yaşındayım
vakit hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına
üçüncü katta bir kapının ötesinde bir kadın gülüyor sağ
elimde kederli bir gül açıldı ağır ağır
Kübalı bir balerinle karşılaştım ikinci katta karlı
pencerelerde

taze esmer bir yalaza gibi geçti alnımın üzerinden
şair Nikolas Gilyen Havana'ya döndü çoktan
yıllarca Avrupa ve Asya otellerinin hollerinde oturup içtikti
yudum yudum şehirlerimizin hasretini
iki şey var ancak ölümle unutulur
anamızın yüzüyle şehrimizin yüzü
kapıcı uğurladı beni gocuğu geceye batık
yürüdüm buz gibi esen yelin ve neonların içinde yürüdüm
vakit hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına
çıktılar önüme ansızın
oraları gündüz gibi aydınlıktı ama onları benden başka
gören olmadı
bir mangaydılar
kısa konçlu çizmeleri pantolonları ceketleri
kolları kollarında gamalı haç işaretleri
elleri ellerinde otomatikleri vardı
omuzları miğferleri vardı ama başları yoktu
omuzlarıyla miğferlerinin arası boşluktu
hatta yakaları boyunları vardı ama başları yoktu
ölümlerine ağlanmayan askerlerdendiler
yürüdük
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
gözlerinden belli diyemem
basları yok ki gözleri olsun
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
belli çizmelerinden
korku belli olur mu çizmelerden
oluyordu onlarınki
korkularından ateş etmeğe de başladılar artsız arasız
bütün yapılara bütün taşıt araçlarına bütün canlılara
her sese her kıvıltıya ateş ediyorlar
hatta Şopen Sokağı'nda mavi balıklı bir afişe ateş ettiler
ve kurşun seslerini benden baska duyan yok
ölüler bir SS mangası da olsa ölüler öldüremez
ölüler dirilerek öldürür kurt olup elmanın içine girerek
ama korktukları hem de hayvanca korktukları belli
bu şehir öldürülmemiş miydi kendileri öldürülmeden once
bu şehrin kemikleri birer birer kırılıp derisi yüzülmemiş
miydi

derisinden kitap kabı yapılmamış mıydı yağından sabun
saçlarından sicim
ama işte duruyordu karşılarında gecenin ve buz gibi esen
yelin içinde sıcak bir fırancala gibi
vakit hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına
Belveder yolunda düşündüm Lehlileri
kahraman bir mazurka oynuyorlar tarihleri boyunca
bana ilk ve belki de son nişanımı bu sarayda verdiler
tören memuru açtı yaldızlı ak kapıyı
girdim büyük salona genç bir kadınla
saçlari saman sarısı kirpikleri mavi
ortalıkta da ikimizden başka kimseler yoktu
bir de akvareller bir de incecik koltuklar kanapeler bebek
evlerindeki gibi
ve sen bundan dolayı
bir resimdin açık maviye çizilmiş belki de bir taş
bebektin
belki bir pırıltıydın düşümden damlamış sol mememin
üstüne
uyuyordun alaca karanlıkta alt ranzada
ak boynun uzundu yuvarlaktı
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığın yoktu
ve işte Kırakof şehrinde Kapris Barı
vakit hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz
ayrılık masanın üstündeydi kahve bardağınla limonatamın
arasında
onu oraya sen koydun
bir taş kuyunun dibindeki suydu
bakıyorum eğilip
bir koca kişi gülümsüyor bir buluta belli belirsiz
sesleniyorum
seni yitirmiş geri dönüyor sesimin yankıları
ayrılık masanın üstündeydi cigara paketinde
gözlüklü bir garson getirdi onu ama sen ısmarladın
kıvrılan bir dumandı gözlerinin içinde senin
cigaranın ucunda senin
ve hosça kal demeğe hazır olan avucunda
ayrılık masanın üstündeydi dirseğini dayadığın yerdeydi
aklından geçenlerdeydi ayrılık

benden gizlediklerinde gizlemediklerinde
ayrılık rahatlığındaydı senin
senin güvenindeydi bana
büyük korkundaydı ayrılık
birdenbire kapın açılır gibi sevdalanmak birilerine ansızın
oysa beni seviyorsun ama bunun farkında değilsin
ayrılık bunu farketmeyişindeydi senin
ayrılık kurtulmuştu yerçekiminden ağırlığı yoktu tüy gibiydi
diyemem tüyün de ağırlığı var ayrılığın ağırlığı yoktu
ama kendisi vardı
vakit hızla ilerliyor gece yarıları yaklaşıyor bize
yürüdük yıldızlara değen Ortaçag duvarlarının karanlığında
vakit hızla akıyordu geriye doğru
ayak seslerimizin yankılari sarı sıska köpekler gibi geliyordu
ardımızdan koşuyordu önümüze
Yegelon Üniversitesi'nde şeytan taşlara tırnaklarını batıra
batıra dolaşıyor
bozmağa çalışıyor Kopernik'in araplardan kalma usturlabını
ve pazar yerinde bezzazlar çarsısının kemerleri altında rok
end rol oynuyor katolik öğrencilerle
vakit hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz
vuruyor bulutlara kızıltısı Nova Huta'nın
orda köylerden gelen genç işçiler madenle birlikte
ruhlarını da alev alev döküyor yeni kalıplara
ve ruhların dökümü madenin dökümünden bin kere zordur
Meryem Ana kilisesinde çan kulesinde saat baslarını çalan
borozan gece yarısını çaldı
Ortaçağdan gelen çığlığı yükseldi
şehre yaklaşan düşmanı verdi haber
ve sustu gırtlağına saplanan okla ansızın
borozan iç rahatlığıyla öldü
ve ben yaklaşan düşmanı görüp de haber veremeden
öldürülmenin acısını düsündüm
vakit hızla ilerliyor gece yarıları ışıklarını yeni söndürmüs
bir vapur iskelesi gibi arkada kaldı
seher vakti habersizce girdi gara ekispires
yağmurlar içindeydi Pırag
bir gölün dibinde gümüş kakma bir saatti
kapağını açtım

içinde genç bir kadın uyuyor camdan kuşların arasında
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
kapadım kapağı yükledim sandığı yük vagonuna
habersizce usulcacık çıktı gardan ekispires
yağmurlar içindeydi Pırag
sen yoksun
uyuyorsun alaca karanlıkta alt ranzada
üst ranza bomboş
sen yoksun
yeryüzünün en güzel şehirlerinden biri boşaldı
içinden elini çektiğin bir eldiven gibi boşaldı
söndü artık seni görmeyen aynalar nasıl sonerse
yitirilmiş akşamlar gibi Viltava suyu akıyor köprülerin
altından
sokaklar bomboş
bütün pencerelerde perdeler inik
tıramvaylar bomboş geçiyor
biletçileri vatmanları bile yok
kahveler bomboş
lokantalar barlar da öyle
vitrinler bomboş
ne kumaş ne kıristal ne et ne şarap
ne bir kitap ne bir şekerleme kutusu
ne bir karanfil
şehri duman gibi saran bu yalnızlığın içinde bir koca kişi
yalnızlıkta on kat artan ihtiyarlığın kederinden
silkinmek için Lejyonerler Köprüsü'nden martılara
ekmek atıyor
gereğinden genç yüreğinin kanına batırıp
her lokmayı
vakıtları yakalamak istiyorum
parmaklarımda kalıyor altın tozları hızlarının
yataklı vagonda bir kadın uyuyor alt ranzada
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
elleriyse gümüş şamdanlarda mumlardı
üst ranzada uyuyanı göremedim
ben değilim bir uyuyan varsa orda

belki de üst ranza boş
Moskova'ydı üst ranzadaki belki
duman basmış Leh toprağını
                    Birest'i de basmış
iki gündür uçaklar kalkıp inemiyor
ama tirenler gelip gidiyor bebekleri akmış gözlerinin içinden
                    geçiyorlar
Berlin'den beri kompartımanda bir başımayım
karlı ovaların güneşiyle uyandım ertesi sabah
yemekli vagonda kefir denen bir çesit ayran içtim
garson kız tanıdı beni
iki piyesimi seyretmiş Moskova'da
garda genç bir kadın beni karşıladı
beli karınca belinden ince
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
tuttum elinden yürüdük
yürüdük guneşin altında karları çıtırdata çıtırdata
o yıl erken gelmişti bahar
o günler Çobanyıldızına haber uçurulan günlerdi
Moskova bahtiyardı bahtiyardım bahtiyardık
yitirdim seni ansızın Mayakovski Alanı'nda yitirdim ansızın
                    seni oysa ansızın değil çünkü önce yitirdim
                    avucumda elinin sıcaklığı senin sonra elinin
                    yumuşak ağırlığını yitirdim avucumda sonra elini
ve ayrılık parmaklarımızın birbirine ilk değişinde başlamıştı
                    çoktan
ama yine de ansızın yitirdim seni
asfalt denizlerinde otomobilleri durdurup baktım içlerine
                    yoksun
bulvarlar karlı
seninkiler yok ayak izleri arasında
botlu iskarpinli çoraplı çıplak senin ayak izlerini birde
                    tanırım
milisyonerlere sordum
görmediniz mi
eldivenlerini çıkarmışsa ellerini görmemek olmaz
elleri gümüş şamdanlarda mumlardır
milisyonerler büyük bir nezaketle karşılık veriyor
görmedik

İstanbul'da Sarayburnu akıntısını çıkıyor bir römorkör
ardında üç mavna
gak gak ediyor da vak vak ediyor da martı kuşları
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan römorkörün
kaptanın seslenemedim çünkü makinası öyle
gümbürdüyordu ki sesimi duyamazdı yorgundu da
kaptan ceketinin düğmeleri de kopuktu
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan
görmedik
girdim giriyorum Moskova'nın bütün sokaklarında bütün
kuyruklara
ve yalnız kadınlara soruyorum
yün başörtülü güler yüzlü sabırlı sessiz kocakarılar
al yanaklı kopça burunlu tazeler şapkaları yeşil kadife
ve genç kızlar tertemiz sımsıkı gayetle de şık
belki korkunç kocakarılar bezgin tazeler şapsal kızlar da
var ama onlardan bana ne
güzeli kadın milleti erkeklerden önce görür ve unutmaz
görmediniz mi
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri kocaman
Pırag'da aldı
görmedik
vakıtlarla yarışıyorum bir onlar öne geçiyor bir ben
onlar öne geçince ufalan kırmızı ışıklarını görmez olacağım
diye ödüm kopuyor
ben öne geçtim mi ışıldakları gölgemi düşürüyor yola gölgem
koşuyor önümde gölgemi yitireceğim diye de bir telaştır
alıyor beni
tiyatrolara konserlere sinemalara giriyorum
Bolşoy'a gitmedim bu gece oynanan operayı sevmezsin
Kalamış'ta balıkçının meyhanesine girdim
ve Sait Faik'le tatlı tatlı konuşuyorduk ben hapisten
çıkalı bir ay olmuştu onun karaciğeri sancılar içindeydi
ve dünya güzeldi
lokantalara giriyorum estırat orkestraları yani cazları ünlülerin
sırmalı kapıcılara bahşiş sever dalgın garsonlara
gardroptakilere ve bizim mahalle bekçisine soruyorum
görmedik

çaldı geceyarısını Stırasnoy Manastırı'nın saat kulesi
oysa manastır da kule de yıkıldı çoktan
yapılıyor şehrin en büyük sineması oralarda
oralarda on dokuz yaşıma rastladım
birbirimizi birde tanıdık
oysa birbirimizin yüzünü görmüşlüğümüz yoktu
                    fotoğraflarımızı bile
ama yine de birbirimizi birde tanıdık şaşmadık el sıkışmak
                    istedik
ama ellerimiz birbirine dokunamıyor aramızda kırk yıllık
                    zaman duruyor
uçsuz bucaksız dönmüş duruyor bir kuzey denizidir
ve Stırasnoy Alanı'na şimdi Puşkin Alanı kar yağmağa
                    başladı
üşüyorum hele ellerim ayaklarım
oysa yün çoraplıyım kunduralarımla eldivenlerim kürklü
çorapsız olan oydu bezle sarmış postallarında ayaklarını
                    elleri çıplak
ağzında ham bir elmanın tadı dünya
on dördünde bir kız memesi sertliği avuçlarındaki
gözünde türkülerin boyu kilometre kilometre ölümün boyu
                    bir karış
ve haberi yok başına geleceklerin hiçbirinden
onun başına gelecekleri bir ben biliyorum
çünkü inandım onun bütün inandıklarına
sevdim seveceği bütün kadınları
yazdım yazacağı bütün şiirleri
yattım yatacağı bütün hapislerde
geçtim geçeceği bütün şehirlerden
hastalandım bütün hastalıklarıyla
bütün uykularını uyudum gördüm göreceği bütün düşleri
bütün yitireceklerini yitirdim
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kara paltosunun yakasi ak ve sedefli düğmeleri koskocaman
görmedim
on dokuz yaşım Beyazıt Meydanı'ndan geçiyor çıkıyor
                    Kızıl Meydan'a Konkord'a iniyor Abidin'e
                    rastlıyorum da meydanlardan konuşuyoruz
evveli gun Gagarin en büyük meydanı dolaşıp döndü

Titof da dolaşıp dönecek hem de on yedi buçuk kere
dolanacak ama daha bundan haberim yok
meydanlarla yapılardan konuşuyoruz Abidin'le tavan
arasındaki otel odamda
Sen ırmağı da akıyor Notr Dam'ın iki yanından
ben geceleyin penceremden bir ay dilimiymiş gibi görüyorum
Sen ırmağını rıhtımında yıldızların
bir de genç bir kadın uyuyor tavan arasındakı odamda
Paris damlarının bacalarına karışmış
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saman sarısı saçları bugidili mavi kirpikleriyse yüzünde
bulut
çekirdekteki meydanla çekirdekteki yapıdan konuşuyoruz
Abidin'le
meydanda fırdonen Celalettin'den konuşuyoruz
Abidin uçsuz bucaksız hazin renklerini döktürüyor
ben renkleri yemiş gibi yerim
ve Matis bir manavdır kosmos yemişleri satar
bizim Abidin de öyle Avni de Levni de
mikroskopun ve füze lumbuzlarının gördüğü yapılar meydanlar
renkler ve şairleri ressamları çalgıcıları onların
hamlenin resmini yapıyor Abidin yüz elliye altmışın
meydanlığında
suda balıkları nasıl görüp suda balıkları nasıl avlayabilirsem
öyle görüp öyle avlayabilirim kıvıl kıvıl akan
vakıtları tuvalında Abidin'in
Sen ırmağı da bir ay dilimi gibi
genç bir kadın uyuyor ay diliminin üstünde
onu kaç kere yitirip kaç kere buldum daha kaç kere yitirip
kaç kere bulacağım
İşte böyle işte böyle kızım düşürdüm ömrümün bir
parçasını Sen ırmağına Sen Mişel Köprüsü'nden
ömrümün bir parçası Mösyö Dupon'un oltasına takılacak
bir sabah çiselerken aydınlık
Mösyö Dupon çekip çıkaracak onu sudan Paris'in mavi
suretiyle birlikte ve hiçbir şeye benzetemiyecek
ömrümün bir parçasını ne balığa ne pabuç eskisine
atacak onu Mösyö Dupon gerisin geriye Paris'in suretiyle
birlikte suret eski yerinde kalacak

Sen ırmağıyla akacak ömrümün bir parçası büyük
mezarlığına ırmakların
damarlarımda akan kanın hışırtısıyla uyandım
parmaklarımın ağırlığı yok
parmaklarım ellerimle ayaklarımdan kopup havalanacaklar
salına salına dönecekler başımın üstünde
sağım yok solum yok yukarım aşağım yok
Abidin'e söylemeli de resmini yapsın Beyazıt Meydanı'nda
şehit düşenin ve Gagarin yoldaşın ve daha adını şanını
kaşını gözünü bilmediğimiz Titof yoldaşın ve ondan
sonrakilerin ve tavan arasında yatan genç kadının
Küba'dan döndüm bu sabah
Küba meydanında altı milyon kişi akı karası sarısı melezi
ışıklı bir çekirdek dikiyor çekirdeklerin çekirdeğini
güle oynaya
sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
işin kolayına kaçmadan ama
gül yanaklı bebesini emziren melek yüzlü anneciğin resmini
değil
ne de ak örtüde elmaların
ne de akvaryumda su kabarcıklarının arasında dolanan
kırmızı balığınkini
sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
1961 yazı ortalarında Küba'nin resmini yapabilir misin
çok şükür çok şükür bugünü de gördüm ölsem de gam
yemem gayrının resmini yapabilir misin üstat
yazık yazık Havana'da bu sabah doğmak varmışın resmini
yapabilir misin
bir el gördüm Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz
kıyısına yakın bir duvarın üstünde bir el gördüm
ferah bir türküydü duvar
el okşuyordu duvarı
el altı aylıktı okşuyordu boynunu anasının
on yedi yaşındaydı el ve Mariya'nin memelerini okşuyordu
avucu nasır nasırdı ve Karayip denizi kokuyordu
yirmi yaşındaydı el ve okşuyordu boynunu altı aylık
oğlunun
yirmi beş yaşındaydı el ve okşamayı unutmuştu çoktan
otuz yaşındaydı el ve Havana'nın 150 kilometre doğusunda

deniz kıyısında bir duvarın üstünde gördüm onu
okşuyordu duvarı
sen el resimleri yaparsın Abidin bizim ırgatların demircilerin
ellerini
Kübalı balıkçı Nikolas'in da elini yap karakalem
kooperatiften aldığı pırıl pırıl evinin duvarında oksamaya
kavuşan ve okşamayı bir daha yitirmeyecek Kübalı
balıkçı Nikolas'in elini
kocaman bir el
deniz kaplumbağası bir el
ferah bir duvarı okşayabildiğine inanamayan bir el
artık bütün sevinçlere inanan bir el
güneşli denizli kutsal bir el
Fidel'in sözleri gibi bereketli topraklarda şekerkamışı
hızıyla fışkırıp yeşerip ballanan umutların eli
1961'de Küba'da çok renkli çok serin ağaçlar gibi evler
ve çok rahat evler gibi ağaçlar diken ellerden biri
çelik dökmeğe hazırlanan ellerden biri
mitralyozu türküleştiren türküleri mitralyözleştiren el
yalansız hürriyetin eli
Fidel'in sıktığı el
ömrünün ilk kurşunkalemiyle ömrünün ilk kaadına
hürriyet sözcüğünü yazan el
hürriyet sözcüğünü söylerken sulanıyor ağızları Kübalılarin
balkutusu bir karpuzu kesiyorlarmış gibi
ve gözleri parlıyor erkeklerinin
ve kızlarının eziliyor içi dokununca dudakları hürriyet
sözcüğüne
ve koca kişileri en tatlı anılarını çekip kuyudan yudum
yudum içiyor
mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
hürriyet sözcüğünün resmini ama yalansızının
akşam oluyor Paris'te
Notr Dam turuncu bir lamba gibi yanıp söndü ve Paris'in
bütün eski yeni taşları turuncu bir lamba gibi yanıp
söndü
bizim zanaatları düşünüyorum şiirciliği resimciliği çalgıcılığı
filan düşünüyorum ve anlıyorum ki
bir ulu ırmak akıyor insan eli ilk mağaraya ilk bizonu

çizdiğinden beri
sonra bütün çaylar yeni balıkları yeni su otları yeni tatlarıyla
dökülüyor onun içine ve kurumayan uçsuz bucaksız
akan bir o'dur
Paris'te bir kestane ağacı olacak
Paris'in ilk kestanesi Paris kestanelerinin atası
İstanbul'dan gelip yerleşmiş Paris'e boğaz sırtlarından
hala sağ mıdır bilmem sağsa iki yüz yaşında filan olmalı
gidip elini öpmek isterdim
varıp gölgesinde yatsak isterdim bu kitabın kaadını
yapanlar yazısını dizenler nakışını basanlar bu kitabı
dükkanında satanlar para verip alanlar alıp da
seyredenler bir de Abidin bir de ben bir de saman
sarısı belası, başımın.

Nazım Hikmet
Tiren, Varşova - Krakof - Pırag -
Moskova - Paris - Havana - Moskova
1961